

TPAN

Talouspolitiikan
arviointineuvosto

Seminaari hyvinvointialueiden taloudesta

Talouspolitiikan arviointineuvosto
11/11/2024

Seminaari hyvinvointialueiden taloudesta 11.11.2024

- Klo 12:30 Seminaarin avaus, professori **Niku Määttä**, Talouspolitiikan arviointineuvosto ja Taloustieteellinen yhdistys
- Hallituksen säästötoimet ja hyvinvointialueiden talouden ohjaus, kunta- ja alueministeri **Anna-Kaisa Ikonen** (Teams-yhteydellä)
- Hyvinvointialueiden rahoitusmalli ja talouden sääntely lyhyesti, pääsihteeri **Jenni Jaakkola**, Talouspolitiikan arviointineuvosto
- Hyvinvointialueiden talouden tila ja lähinäkömät, budjettineuvos **Tanja Rantanen**, Valtiovarainministeriö
- Kommenttipuheenvuoro, hyvinvointialuejohtaja **Ilkka Luoma**, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Keskustelua
- Klo 14.00 Kahvitauko

Seminaarin avaus

professori **Niku Määtänen**,
Talouspolitiikan arviointineuvosto ja Taloustieteellinen yhdistys

Hallituksen säästötoimet ja hyvinvointialueiden talouden ohjaus

kunta- ja alueministeri **Anna-Kaisa Ikonen** (Teams-yhteydellä)

Hyvinvointialueiden rahoitusmalli ja talouden sääntely lyhyesti

pääsihteeri **Jenni Jaakkola**, Talouspolitiikan arviointineuvosto

TPAN

Talouspolitiikan
arviointineuvosto

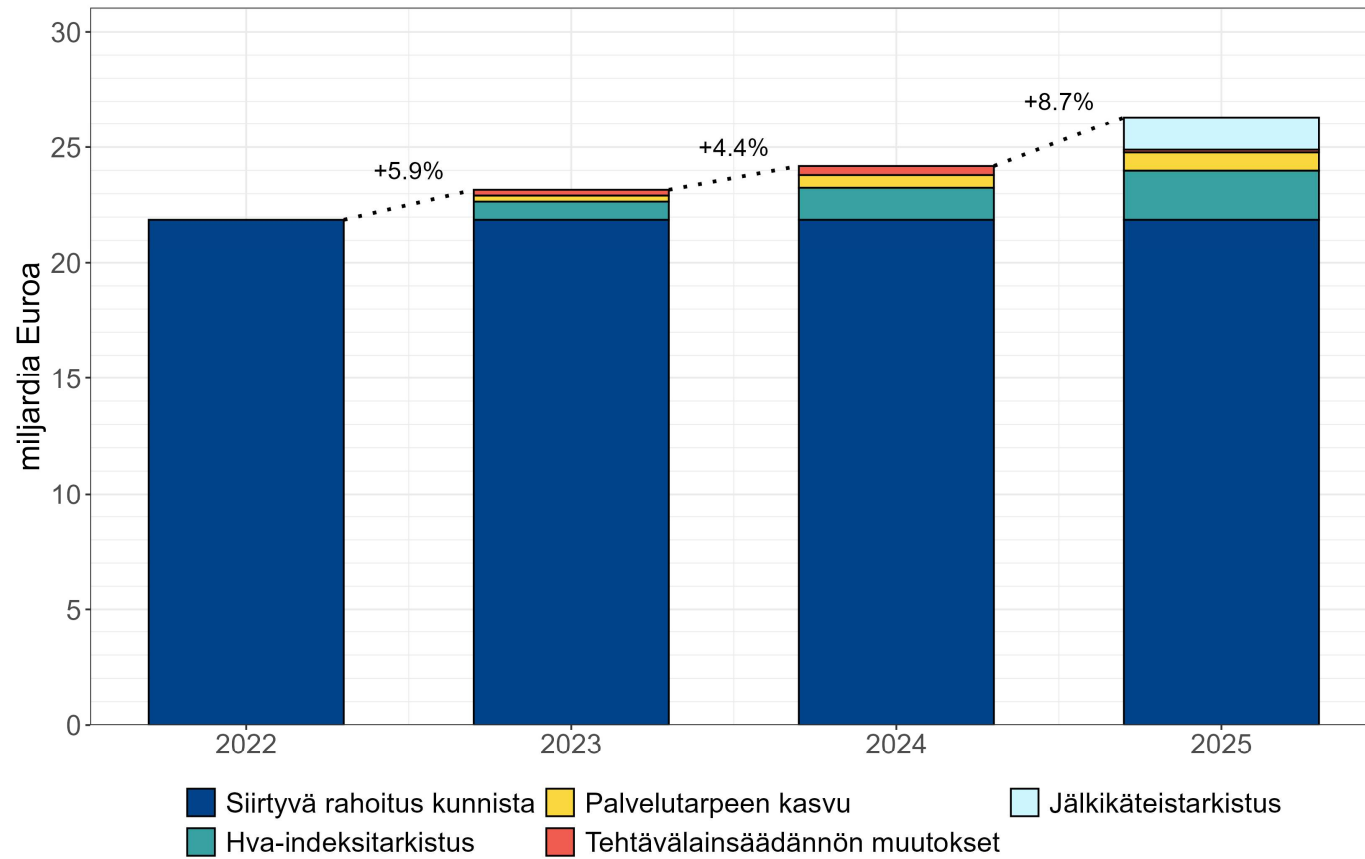
Hyvinvointialueiden rahoitusmalli ja talouden sääntely lyhyesti

Jenni Jaakkola
11/11/2024

Hyvinvointialueiden valtion rahoitus on yleiskatteista ja laskennallista

- Rahoituksen pohjalla kuntien toteutuneet kustannukset vuonna 2022, yhteensä **21,9 mrd. euroa**.
- Rahoitusta korotetaan vuosittain hyvinvointialueindeksillä, arvioidulla palvelutarpeen kasvulla sekä tehtävämuutosten perusteella.
- Lisäksi ns. jälkikäteistarkistus kahden vuoden viiveellä toteutuneiden kustannusten perusteella.
 - Ensimmäinen jälkikäteistarkistus (n. 1,4 mrd. euroa) lisätään rahoitukseen vuonna 2025, vuoden 2023 rahoituksen ja toteutuneiden kustannusten välisen erotuksen perusteella.
- Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus on **26,2 mrd. euroa** vuonna 2025, eli noin 4,3 mrd. euroa korkeampi, kuin mitä kunnat käyttivät vastaaviin palveluihin vuonna 2022.

Valtion rahoitus koko maan tasolla 2022–2025

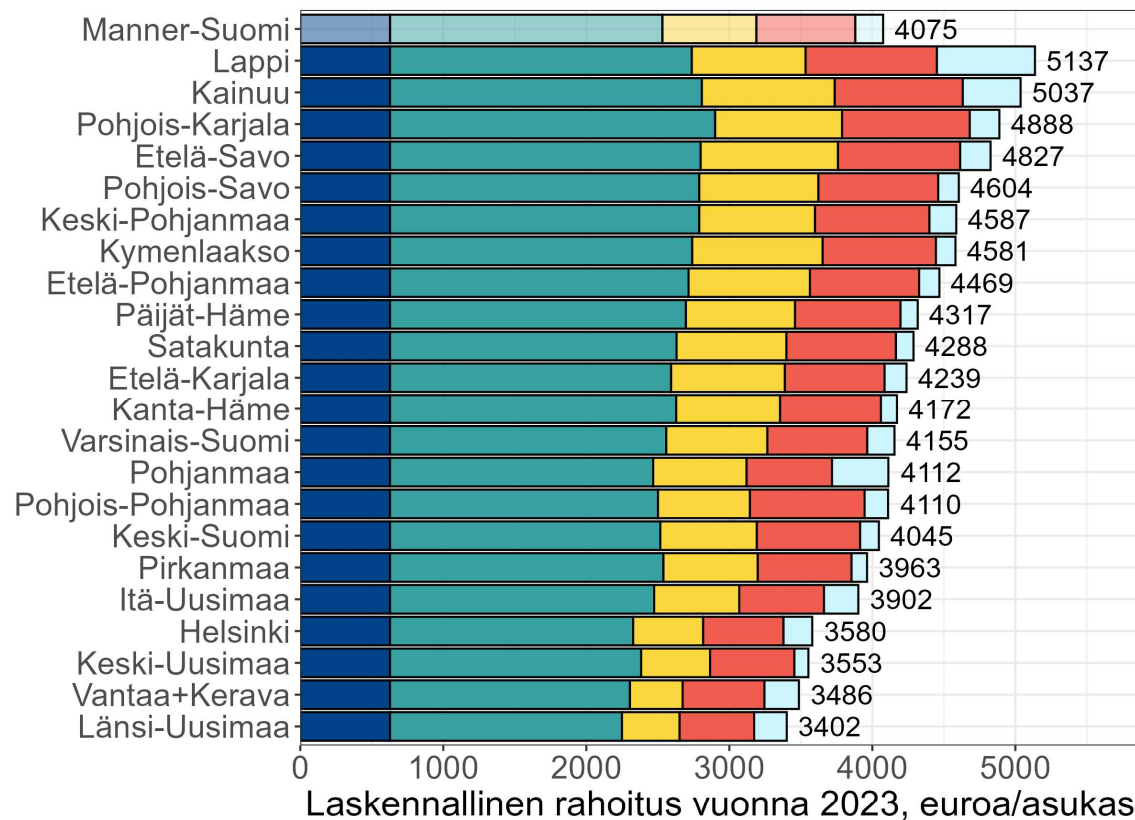

Lähde: Valtiovarainministeriö

Rahoitus jakaantuu alueille laskennallisten tekijöiden perusteella

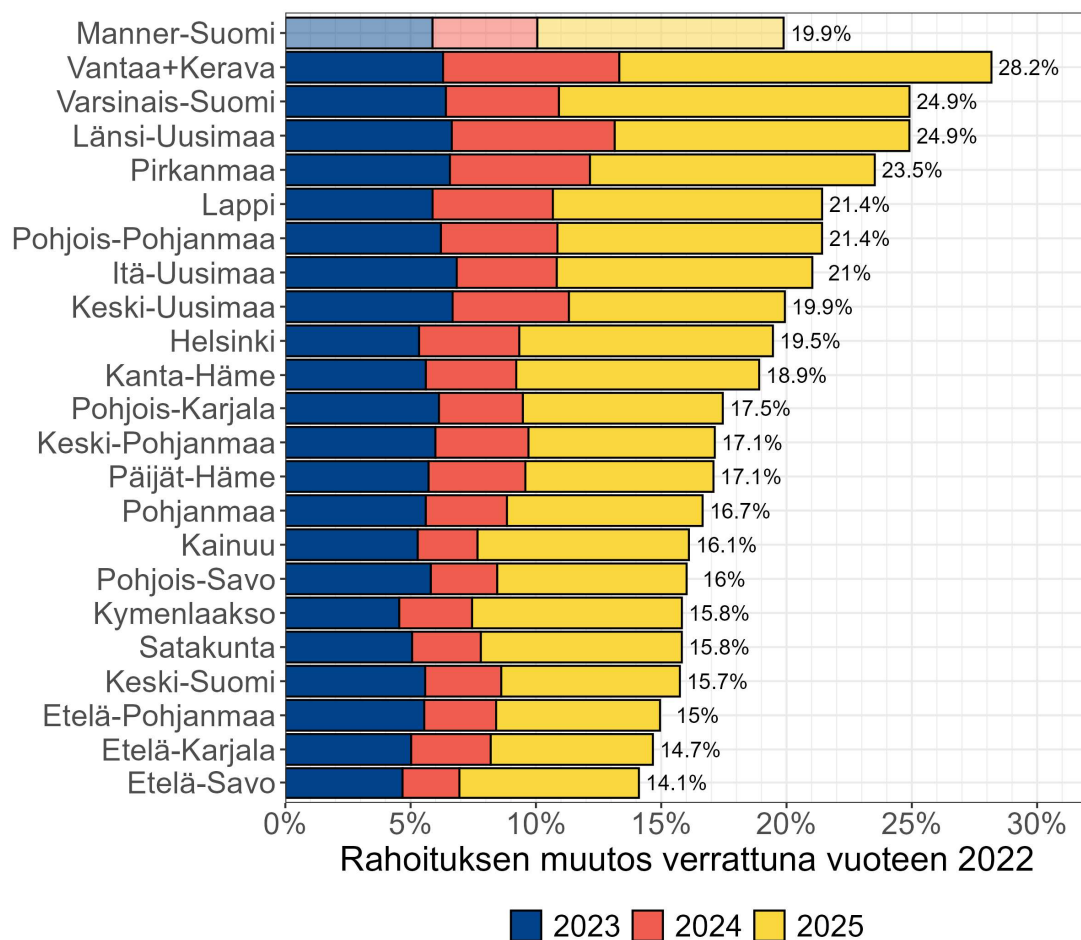
- 80 % rahoituksesta kohdennetaan palvelutarvetta kuvaavien tekijöiden perusteella.
- 13% rahoituksesta on asukasperusteista.
- Muut laskennalliset tekijät kuvaavat alueellisia olosuhdetekijöitä (esim. vieraskielisten tai kaksikielisten osuus, asukastiheys).
- Vuonna 2023 laskennallinen rahoitus vaihtelee 3400–5100 e/as. välillä.
- Rahoitukseen vaikuttaa lisäksi aluekohtaisesti laskettu siirtymätasaus.

Laskennallisen rahoituksen jakautuminen alueittain

■ Asukasperusteisuus ■ Sosiaalihuollon palvelutarve
■ Terveystenhuollon palvelutarve ■ Olosuhdetekijät
■ Vanhustenhuollon palvelutarve Lähde: Valtiovarainministeriö

Rahoituksen muutos alueittain 2022–2025

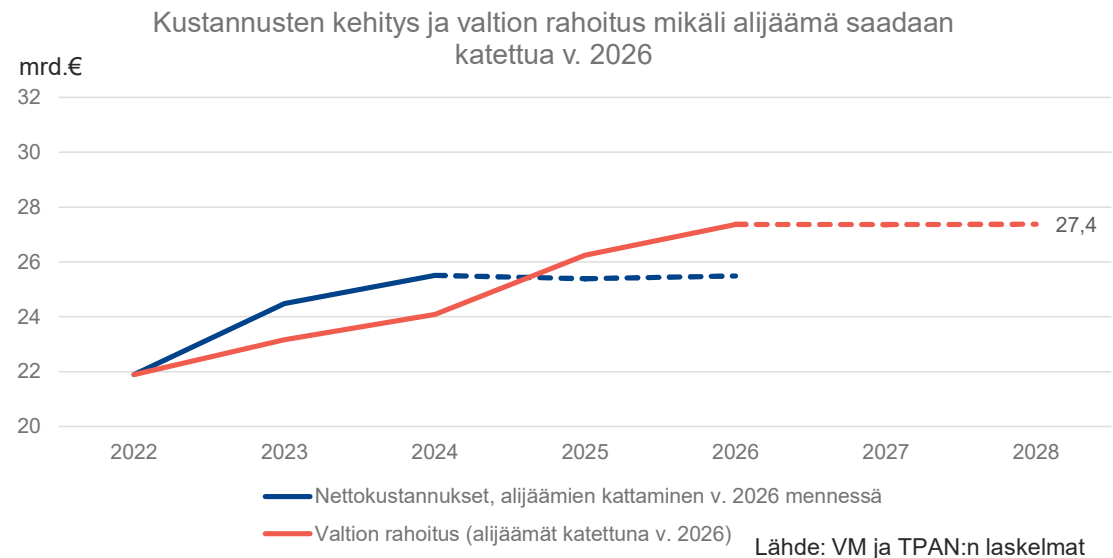
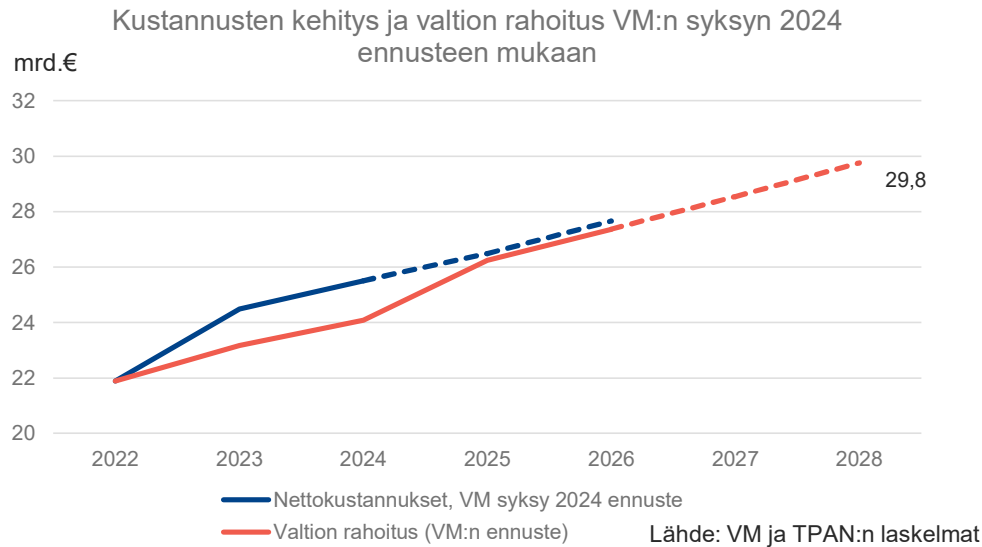

- Vuosittain rahoitus muuttuu laskennallisten tekijöiden muutosten perusteella.
- Myös vuonna 2025 rahoitukseen lisättävä jälkikäteistarkistus kohdentuu alueille laskennallisen rahoituksen suhteessa - ei toteutuneen aluekohtaisen alijäämän perusteella.

Hyvinvointialueilla merkittävät alijäämät vuosina 2023 ja 2024

- Hyvinvointialueiden valtion rahoituksessa on huomioitu kaikki kuntien vastaavien tehtävien järjestämisen kustannukset vuonna 2022.
 - Lisäksi rahoitusta korotetaan vuosittain vastaamaan kustannustason ja palvelutarpeen kasvua.
 - Jälkikäteistarkistus varmistaa että kustannustaso ei pääse erkanemaan rahoituksesta kokonaan tasolla.
- Hyvinvointialueiden kustannukset ovat kasvaneet kuitenkin huomattavan enemmän kuin rahoitus: kustannukset kasvoivat **12% vuonna 2023 suhteessa kuntien vastaaviin kustannuksiin vuonna 2022**. Vuonna 2024 kustannusten kasvun ennakoitaan olevan noin 4%.
- Hyvinvointialuetalous on kokonaisuutena alijäämäinen: 1,3 mrd. euroa vuonna 2023 ja 1,4 mrd. euroa vuonna 2024.

Vuosien 2023 ja 2024 alijäämät vuoden katettava 2026 loppuun mennessä

- Alijäämien kattamiseksi alueiden tulee kerryttää vastaava ylijäämä vuoden 2026 loppuun mennessä.
- Vuoden 2025 jälkikäteistarkistus tasapainottaa hyvinvointialuetaloutta, mutta ei riitä pelkästään kerryttämään ylijäämää (vasen kuva).
- Alueiden tulee tehdä merkittäviä sopeutustoimia, että hyvinvointialuelouteen kertyisi riittävästi ylijäämää vuoden 2026 loppuun mennessä (oikea kuva).
- Yksittäisten alueiden sopeutuspainetta vielä tässä kuvattua suurempi.

TPAN

Talouspolitiikan
arviointineuvosto

Kiitos

Hyvinvointialueiden talouden tila ja lähinäkymät

budjettineuvos Tanja Rantanen, Valtiovarainministeriö

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

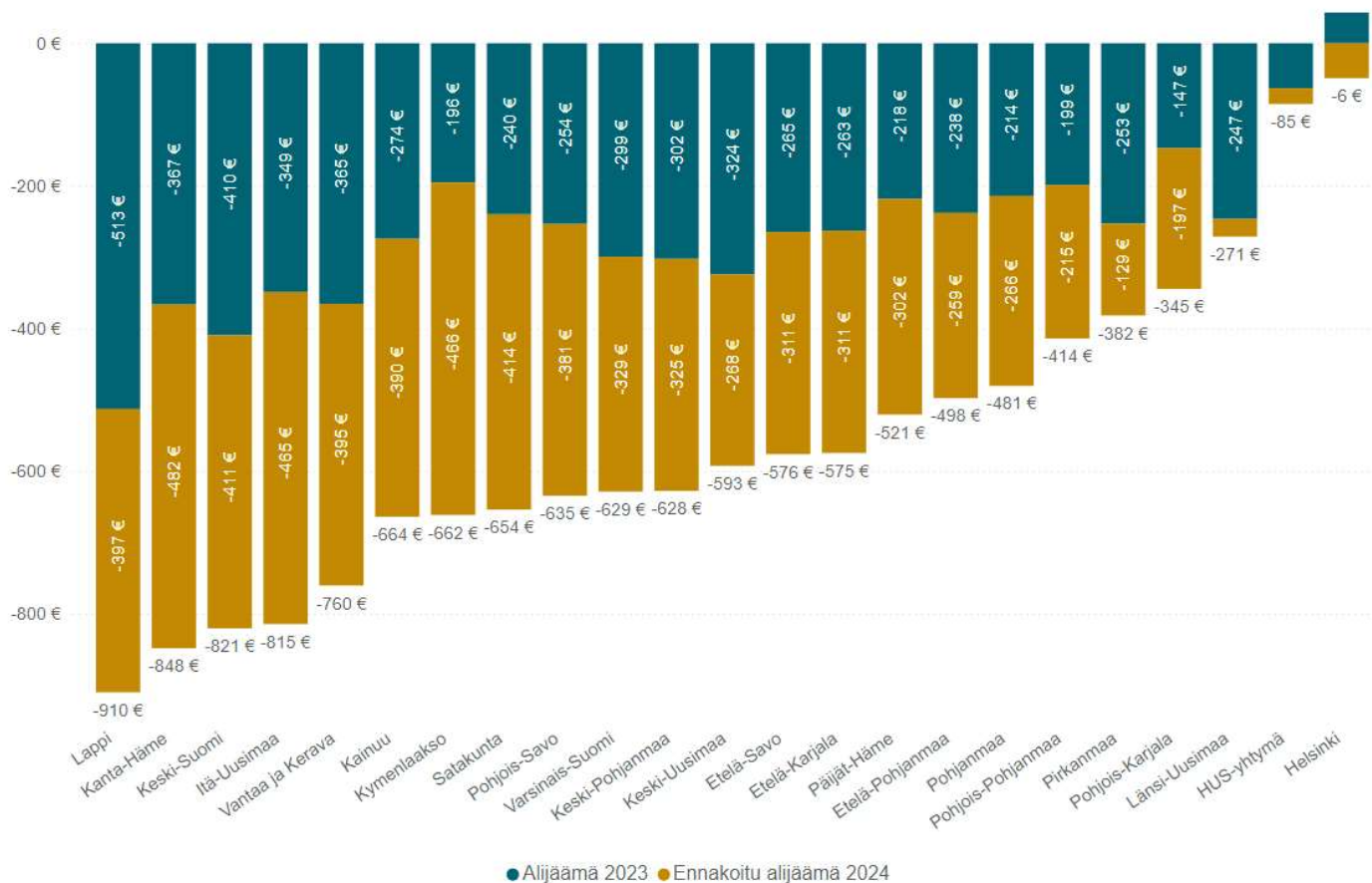
Hyvinvointialueiden talous ja näkymät lähivuosille

TANJA RANTANEN, BUDJETTINEUVOS
TALOUSPOLITIIKAN ARVIOINTINEUVOSTON JA TALOUSTIETEELLISEN
YHDISTYKSEN SEMINAARI HYVINVOINTIALUEIDEN TALOUDESTA
11.11.2024

Hyvinvointialueiden talouden yleiskuva syksyllä 2024

- Hyvinvointialueiden yhteenlaskettu alijäämä oli 1,3 mrd. euroa vuonna 2023.
 - Vuonna 2025 maksettava jälkikäteistarkistus määräytyy tämän perusteella.
- Tilinpäätösennusteiden mukaan alijäämä on noin 1,4 mrd. euroa vuonna 2024.
 - Kustannusten kasvu on hidastunut selvästi v. 2024 vastaamaan rahoituksen kasvua.
 - Alueittain välillä suuret erot alijäämän määrässä.
- Vuonna 2025 koko maan tasolla hyvinvointialueiden talous vahvistuisi jälkikäteistarkistuksen seurauksena lievästi alijäämäiseksi.
- Jälkikäteistarkistus korjaa rahoituksen tason kahden vuoden viiveellä koko maan tasolla mutta ei aluekohtaisesti.
- Alueiden näkymät eriytyvät.

Vuosien 2023-2024 kertynyt alijäämä alueittain, euroa per asukas

Miksi alijäämä kasvoi vuonna 2023 niin mittavaksi?

Kustannustason nousu, jota rahoitusmalli ei huomionnut

- Palkkaratkaisut
- Ennustettua nopeampi inflaatio
- Ostopalvelut
- Vuokrat

Siirtymä- ja muutuskustannukset

- ICT, sopimukset jne.
- Palvelutason yhtenäistäminen

Kunnilta siirtyneet kustannukset

- Kunnilla oli kannustin minimoida siirtyviä kustannuksia
- Ylimitoitettut korona-avustukset kunnille
- Hoito- ja palveluvelka

Talouden tasapainotus ei ollut ensisijaisena tavoitteena

- Palveluiden turvallinen siirtymä etusijalla
- Uudistuksen lyhyt valmistelu-aika

Hyvinvointialueindeksin ennuste vuodelle 2023 oli alakanttiin

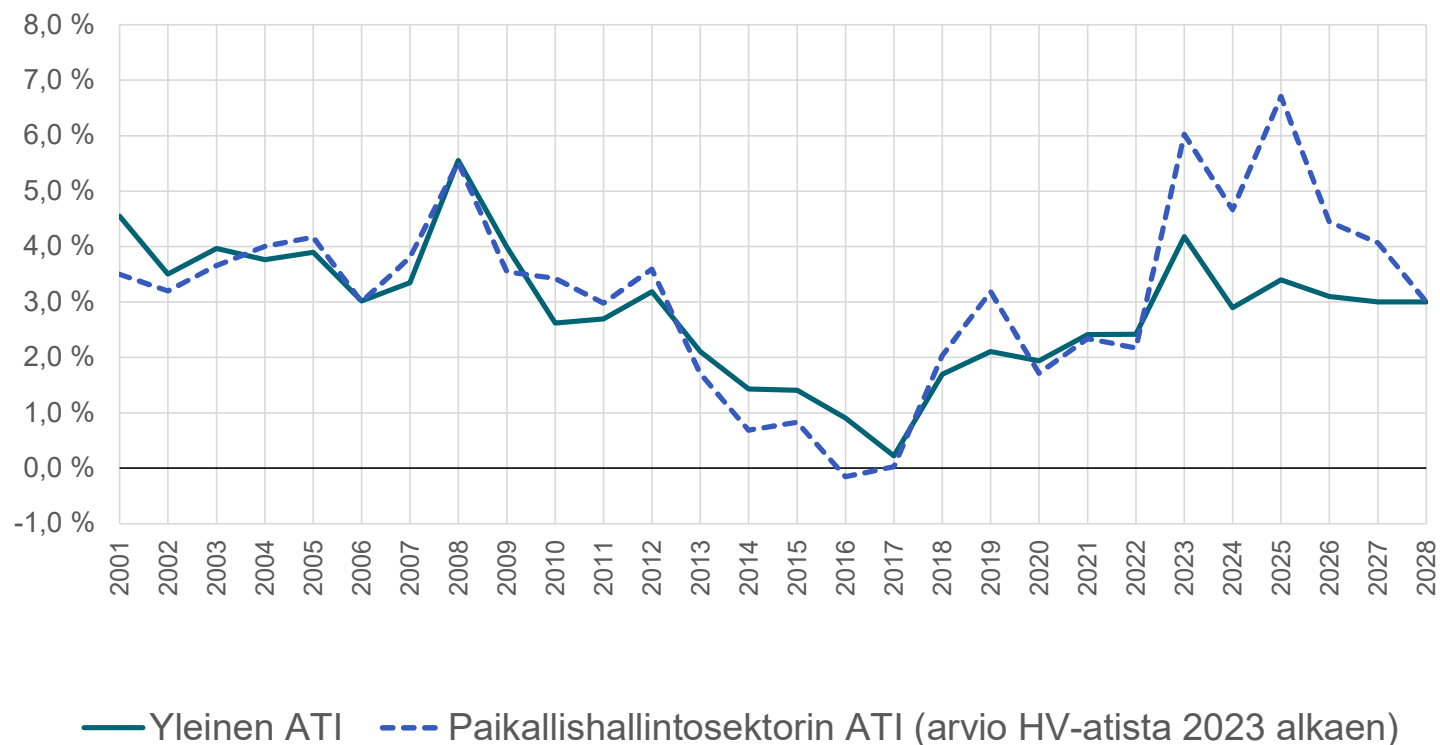
- Hyvinvointialueindeksin rakenne: 0,60 yleinen ATI, 0,30 KHI ja 0,10 työnantajan sotumaksujen muutos
- Hyvinvointialueiden rahoituksen tarkistaminen tehdään valtion talousarvioesityksen yhteydessä julkaistavalla hyvinvointialueindeksin ennusteella (VM:n syksyn Taloudellinen katsaus)
- Valtion vuoden 2023 talousarviossa HVA-indeksin ennusteena käytettiin 3,52 %; kesäkuussa 2023 ennuste oli 5,05 %
 - Yleisen ATIn ennuste 9/2022 oli 3,5 % ja 6/2023 4,8 %
 - Inflaatioennuste 9/2022 oli 3,2 % ja 6/2023 5,9 %
- Rahoituksen vaje tästä johtuen v. 2023 noin 340 milj. euroa, joka jää pohjaan.

Vuoden 2022 palkkaratkaisujen seurauksena hv-alueilla palkat nousseet nopeammin kuin yleinen ansiotaso

- Kesäkuu 2022: kunta-alan ratkaisu
 - Kolmevuotinen sopimus ja viisivuotinen palkkarakenneohjelma
 - Ns. perälauta: sopimuskorotuksen suuruus kytkettiin tiettyjen teollisuus- ja vientialojen korotuksiin
- Lokakuu 2022: sote-sopimus
 - Palkkojen yhteensovittamiseen, palkkauksen kehittämiseen sekä palkkausjärjestelmien käyttöönottoon varataan vuosille 2023-2025 yhteensä 6 prosenttia
 - Vastasi aiemmin tehtyä arviota palkkojen harmonisoinnin kustannuksista hv-alueilla
- Maaliskuu 2023: perälauta
 - Vuoden 2023 yleiskorotukseen 0,7 % ja järjestelyerään 0,3 % lisää
 - Vuoden 2024 yleiskorotukseen 0,77 % ja järjestelyerään 0,33 % lisää.

Yleisen ansiotasoindeksin ja hyvinvointialueiden / paikallishallinnon ansiotasoindeksin kehitys

Lähde: Tilastokeskus, ennustevuodet VM

Vuoden 2025 jälkikäteistarkistuksen kohdentuminen alueittain

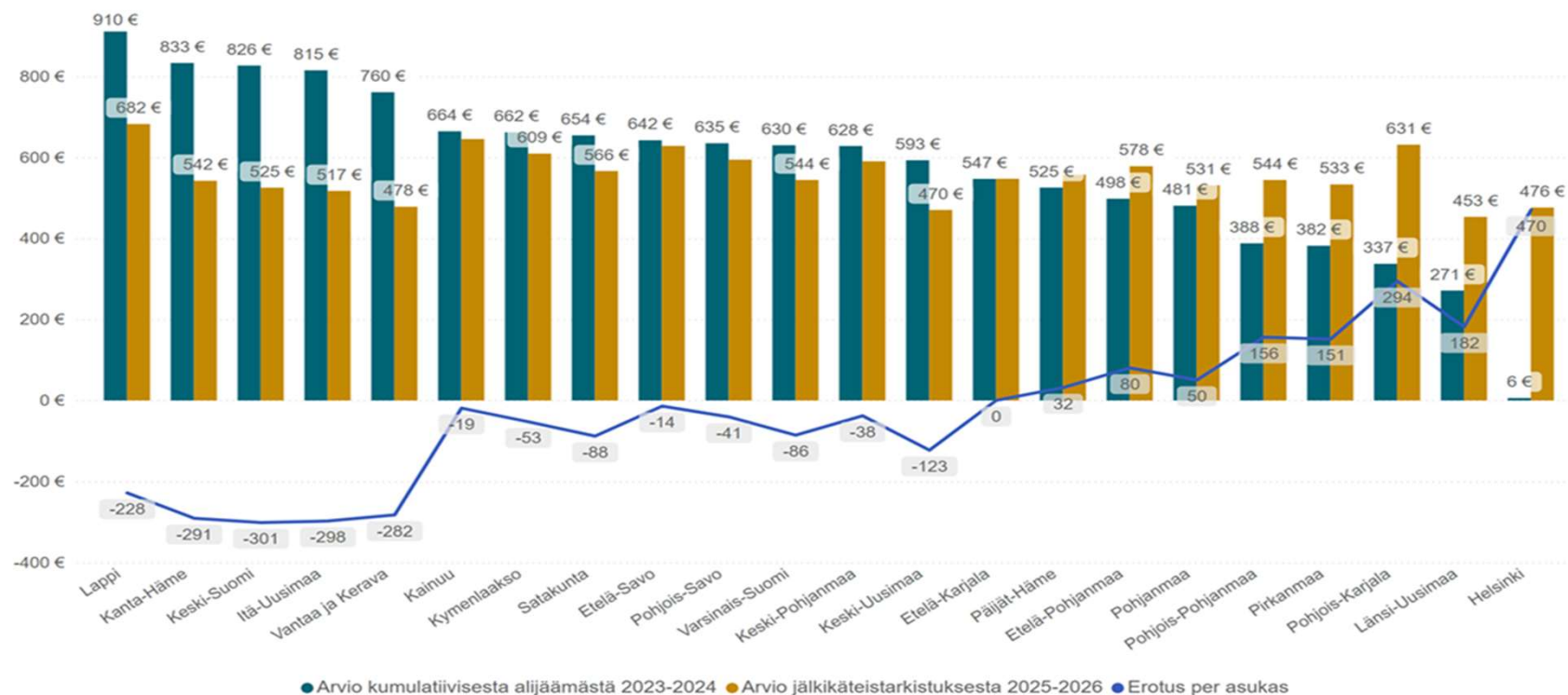
Hyvinvointialue	Valtion rahoituksen ja toteutuneiden nettokustannusten erotus vuonna 2023, milj. euroa	Vuoden 2025 jälkikäteistarkistuksen jakautuminen, milj. euroa	Erotus, milj. euroa
Helsinki	29	151	180
Vantaa ja Kerava	-104	64	-40
Länsi-Uusimaa	-107	106	-1
Itä-Uusimaa	-35	24	-10
Keski-Uusimaa	-67	45	-21
Varsinais-Suomi	-148	130	-19
Satakunta	-52	56	4
Kanta-Häme	-60	44	-16
Pirkanmaa	-136	135	-2
Päijät-Häme	-47	54	7
Kymenlaakso	-31	46	15
Etelä-Karjala	-30	32	3
Etelä-Savo	-43	39	-4
Pohjois-Savo	-63	69	6
Pohjois-Karjala	-23	48	25
Keski-Suomi	-114	67	-47
Etelä-Pohjanmaa	-46	52	6
Pohjanmaa	-38	45	7
Keski-Pohjanmaa	-21	19	-2
Pohjois-Pohjanmaa	-71	108	36
Kainuu	-19	22	3
Lappi	-91	57	-34
Yhteensä	-1 316	1 412 *	96

- Vuoden 2025 rahoitukseen lisättävä jälkikäteistarkistus (1,412 mrd. euroa) määräytyy alueiden yhteenlasketun vuoden 2023 rahoituksen ja toteutuneiden nettokustannusten välisen erotuksen perusteella (-1,316 mrd. euroa).
- Taulukossa havainnollistetaan v. 2023 aluekohtaista alijäämää ja v. 2025 jälkikäteistarkistuksen kohdentumista alueittain. Jälkikäteistarkistus jakautuu alueille rahoitusmallin määräytymistekijöiden perusteella.
- **Taulukosta nähdään, että rahoituksen jälkikäteistarkistus ei siten kata yksittäisen alueen alijäämää.**
 - Keski-Suomen osuus v. 2025 jälkikäteistarkistuksesta (67 milj. euroa) korjaa vain osan alueen v.2023 alijäämästä (-114 milj. euroa).
 - Helsingin tulos v. 2023 on ylijäämäinen (29 milj. euroa). Helsingille kohdentuu suurin osuus v. 2025 jälkikäteistarkistuksesta (151 milj. euroa).

* rahoituksen ja kustannusten välinen erotus vuonna 2023 korotettuna vuoden 2025 tasolle

Arviot kumulatiivisesta alijäämästä 2023-2024 ja rahoituksen jälkikäteistarkistuksesta 2025-2026

Huom!
Kumulatiivisen alijäämän ja jälkikäteistarkistuksen erotus ei vielä itsessään kerro alijäämän kattamisvelvoitteen edellyttämän sopeutuksen mittaluokkaa, koska siinä ei ole huomioitu rahoituksen muita muutoksia vuosien 2025-2026 aikana, eikä toisaalta alueiden toiminnasta aiheutuvien kustannusten kehitysnäkymiä.

Lähde: Valtionkonttori, VM

Hallituksen päätöksillä vähennetään alueiden tehtäviä ja velvoitteita

- Hallitusohjelma sisältää useita sote-palveluihin kohdistuvia tehtävien ja velvoitteiden vähennyksiä.
- Keväällä 2024 hallitus päätti vielä uusista toimista osana lisäsopeutusta.
- Toimilla pyritään turvaamaan henkilöstön riittävyttä (myös kalliin vuokratyön vähentäminen). Lisäksi niillä pyritään purkamaan alueiden esiin nostamia toimintaa hankaloittavia normeja ja toisaalta selkeyttämään palvelulupausa.
- Tehtävien ja velvoitteiden muutokset otetaan huomioon valtion hyvinvointialueille osoittaman rahoituksen mitoituksessa; ei tuo alueiden talouteen liikkumavaraa.
- Lisäksi alueiden ohjausta kiristetään.

Alueet sopeuttavat mutta kustannusvaikutuksiin liittyy epävarmuutta

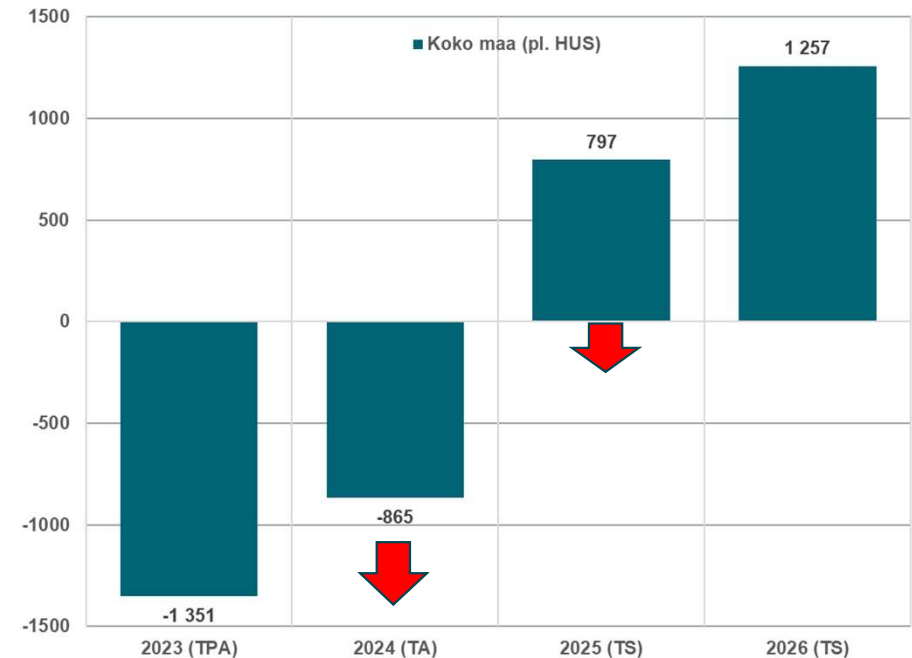
- Kaikilla alueilla on hyväksytty muutosohjelmat ja suunnitelmat talouden tasapainottamiseksi. Ohjelmien toimeenpano on käynnissä.
- Alueilla valittu erilaisia etenemistapoja: osalla etupainotteinen sopeutus, osalla taas painottuvat hitaammat rakenteelliset toimet. Taloussuunnitelmiin viety myös euromääräistä sopeutusta ilman täsmennettyjä toimia.
- VM:n alueille tekemän kyselyn mukaan esimerkiksi vuonna 2024 tavoitteena on noin 900 milj. euron kustannusvaikutus, josta alueiden arvion mukaan olisi toteutumassa vain noin puolet.

Pystyvätkö hyvinvointialueet kattamaan kertyneet alijäämänsä vuoden 2026 loppuun mennessä?

- Palkankorotukset hyvinvointialueilla ylittävät v. 2025 ja sopimukseen kuuluvan palkkaohjelman takia 2026-2027 yleisen ansiotasoindeksiin. Tästä seuraa lisää sopeutusvaadetta.
- Sote-palvelutarve kasvaa koko maan tasolla noin prosentin vuosittain; alueittain vaihtelee 0-2 prosentin välillä.
- Vuosina 2023-24 kertyneen alijäämän kattaminen kahdessa vuodessa (vuosina 2025-2026) edellyttäisi koko maan tasolla yhteensä 2,9 mrd. euron ylijäämää ja suurella osalla alueita kustannusten reipasta alentamista.
 - Onko mahdollista tehdä kestävästi ilman lakisääteisten palvelujen vaarantumista?
 - Rakenteellisten uudistusten valmistelu, päätöksenteko ja toimeenpano vie aikaa; edellyttäisi usein myös investointeja.
 - Riittääkö alueilla päätöksenteko- ja toimeenpanokykyä?
- Tämänhetkinen arvio on, että suurin osa alueista ei pysty kattamaan alijäämäänsä määräajassa, vaikka jo päätetyt sopeutustoimet toteutuisivat täysimääräisesti.
- Talousarviovalmistelu alueilla meneillään; kokonaiskuva päivitetään vuodenvaihteen jälkeen.

Hyvinvointialueiden vuosien 2024-2026 talousarvion ja –suunnitelman mukaiset alijäämät (tammikuu 2023)

- TA ja TS laadittiin syksyllä 2023 lähes kaikilla alueilla oletuksella, että kertynyt alijäämä pyritään kattamaan vuoden 2026 loppuun mennessä.
 - Vuodet 2023-2024 vahvasti alijäämäiset, mutta kaikkien alueiden taloussuunnitelmat ylijäämäisiä jo vuonna 2025.
- Vuoden aikana on osoittautunut, että taloussuunnittelu ei ole ollut kaikilla alueilla realistista eikä pitävällä pohjalla.
- Tänä syksynä alueet tasapainoilevat vielä enemmän alijäämän kattamisvaatimuksen ja taloussuunnittelun realistisuuden välillä.

Lähivuosien haasteet isoja

Alueiden eriytyminen

- Lähtötilanteet ennen uudistusta erilaisia; eriytyminen jatkunut
- Väestönkehitys, talous
- Palveluiden yhdenvertaisuus?

Rahoitusperiaatteen toteutuminen

- Riittääkö rahoitus lakisääteisten palveluiden järjestämiseen?
- Talouden kantokyky vs. soten palvelulupaus

Muutoksen johtaminen talouden tiukassa raamissa

- (Poliittinen) päätöksentekokyky
- Uudistamisen johtaminen
- Kansalaisten luottamuksen säilyttäminen

Valtion ohjauksen ennakoitavuus

- Kuinka luoda jatkuvuutta yli vaalikausien yhteisten isojen kysymysten (ikäihmisten hoiva, työvoiman saatavuus, sote-menojen hillintä) ratkaisemiseen?

Kommenttipuheenvuoro

hyvinvointialuejohtaja Ilkka Luoma, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Kommenttipuheenvuoro

Seminaari, talouspolitiikan arviointineuvosto ja taloustieteellinen
yhdistys 11.11.2024

Ilkka Luoma, hyvinvointialuejohtaja, Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Muutama nosto pääsihteeri Jenni Jaakkolan ja budjettineuvos Tanja Rantasen esityksistä

- Jenni Jaakkola:
 - Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus on **26,2 mrd. euroa** vuonna 2025, eli noin 4,3 mrd. euroa korkeampi, kuin mitä kunnat käyttivät vastaaviin palveluihin vuonna 2022.
 - Hyvinvointialueiden kustannukset ovat kasvaneet kuitenkin huomattavan enemmän kuin rahoitus: kustannukset kasvoivat **12% vuonna 2023 suhteessa kuntien vastaaviin kustannuksiin vuonna 2022**. Vuonna 2024 kustannusten kasvun ennakoidaan olevan noin 4%.
 - Alijäämien kattamiseksi alueiden tulee kerryttää vastaava ylijäämä vuoden 2026 loppuun mennessä.
 - Alueiden tulee tehdä merkittäviä sopeutustoimia, että hyvinvointialuetalouteen kertyisi riittävästi ylijäämää vuoden 2026 loppuun mennessä (oikea kuva).

- Tanja Rantanen:

Miksi alijäämä kasvoi vuonna 2023 niin suureksi?

Kustannustason nousu, jota rahoitusmalli ei huomionnut

- Palkkaratkaisut
- Ennistettua nopeampi inflaatio
- Ostopalvelut
- Vuokrat

Siirtymä- ja muutuskustannukset

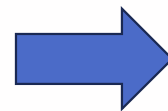
- ICT, sopimukset jne.
- Palvelutason yhtenäistäminen

Kunnilta siirtyneet kustannukset

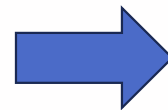
- Kunnilla oli kannustin minimoida siirtyviä kustannuksia
- Ylimoitettut korona-avustukset kunnille
- Hoito- ja palveluvelka

Talouden tasapainotus ei ollut ensisijaisena tavoitteena

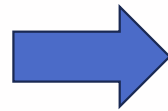
- Palveluiden turvallinen siirtymä etusijalla
- Uudistuksen lyhyt valmistelu-aika

Tilannekuva hyvinvointialue-taloudesta ja alijäämien juurisyistä on oikea

Juurisyyt nykytilanteeseen on tärkeä tunnistaa.

Katse on kuitenkin käännettävä eteenpäin ja lähdeittävä rohkeasti uudistamaan palvelujärjestelmää.

Case Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

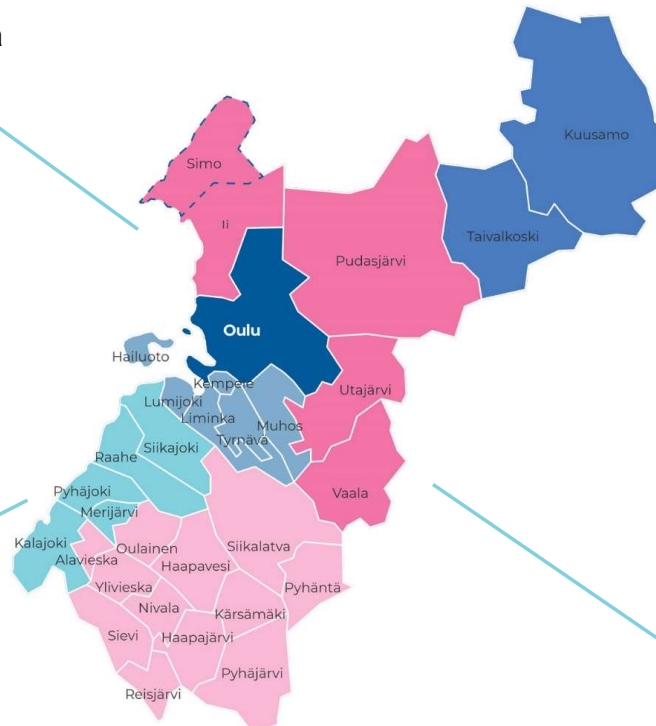
**Palvelee noin
416 000 asukasta**

**Yhdisti alueen nykyiset
19 sote-organisaatiota ja
kaksi pelastuslaitosta
yhdeksi kokonaisuudeksi**

**Työllistää
n 18 000
työntekijää**

**Oma budjetti n 2
miljardia vuonna
2024, rahoitus
pääosin valtiolta**

Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus – yhdessä tehden

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia 2023–2030

Aluevaltuuston hyväksymä 2.5.2022

Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus – yhdessä tehden

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia 2023–2030

Aluevaltuuston hyväksymä 2.5.2022

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämissuunnitelma 2023-2025

Aluevaltuuston hyväksymä 17.10.2022

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen PALVELUTASOPÄÄTÖS 2024-2025

Tarkistettu luonnos 24.10.2023

Käsitteilyhistoria

Toimien	Päivämäärä
Tarvikekysely	24.8.2023
Läsnäolo 20.8.-29.9.2023	
Tarvikekysely	9.10.2023
Aluehallitus (ntb)	10.10.2023
Aluehallitus	31.10.2023
Aluevaltuusto	(05.11.2023)

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos
Hinnat painettu
24.10.2023 (luonnos)

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma

Aluevaltuuston hyväksymä 20.11.2023

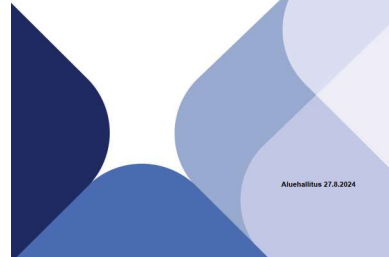

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen talousarvio 2024, toiminta- ja talous-suunnitelma 2024–2026

Aluevaltuuston hyväksymä 18.12.2023

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen osavuositarkastus 1-6/2024

Aluehallitus 27.8.2024

Strateginen ohjaus ja resurssien kohdentaminen Pohteella

Talouden tasapainottaminen Pohteella

2022

2023

2024

2025

2026

Toteutunut vuonna
2023 n. **20-25 milj.**
parantunut rahoitus
huomioiden

Aluevaltuusto 17.10.2022: Sote-järjestämissuunnitelma 2023-2025, **-40 milj.**

Aluevaltuusto 19.12.2022
Talousarvio 2023
-40 milj. vuodelle 2023

Osavuosikatsauksen
perusteella arvio on, että
vuonna 2024 toteutuu
noin **50-60 milj.**

Aluevaltuusto 20.11.2023: Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitys 2024-2026
-90 milj. vuodelle 2024,
tarkentaa aiempaa ja osin uusia toimenpiteitä

Huomioita:

- Yleislausekejääviys ja valitukset hallinto-oikeuteen haastavat toimeenpanoa
- Mahdolliset toimeenpanokiellot tai päätösten kumoutumiset olisivat iso taloudellinen riski

Osana vuoden 2025 talousarvion valmisteluprosessia
-60-70 milj. vuodelle 2025 (-2026),
aiempien päätösten täysimääräinen vaikutus ja osin
uusia toimenpiteitä

Päivitetty 3.9.2024 aluehallituksen raamituksen pohjalta

Tuorein käytävissä oleva vuoden 2024 ennuste, €/as.

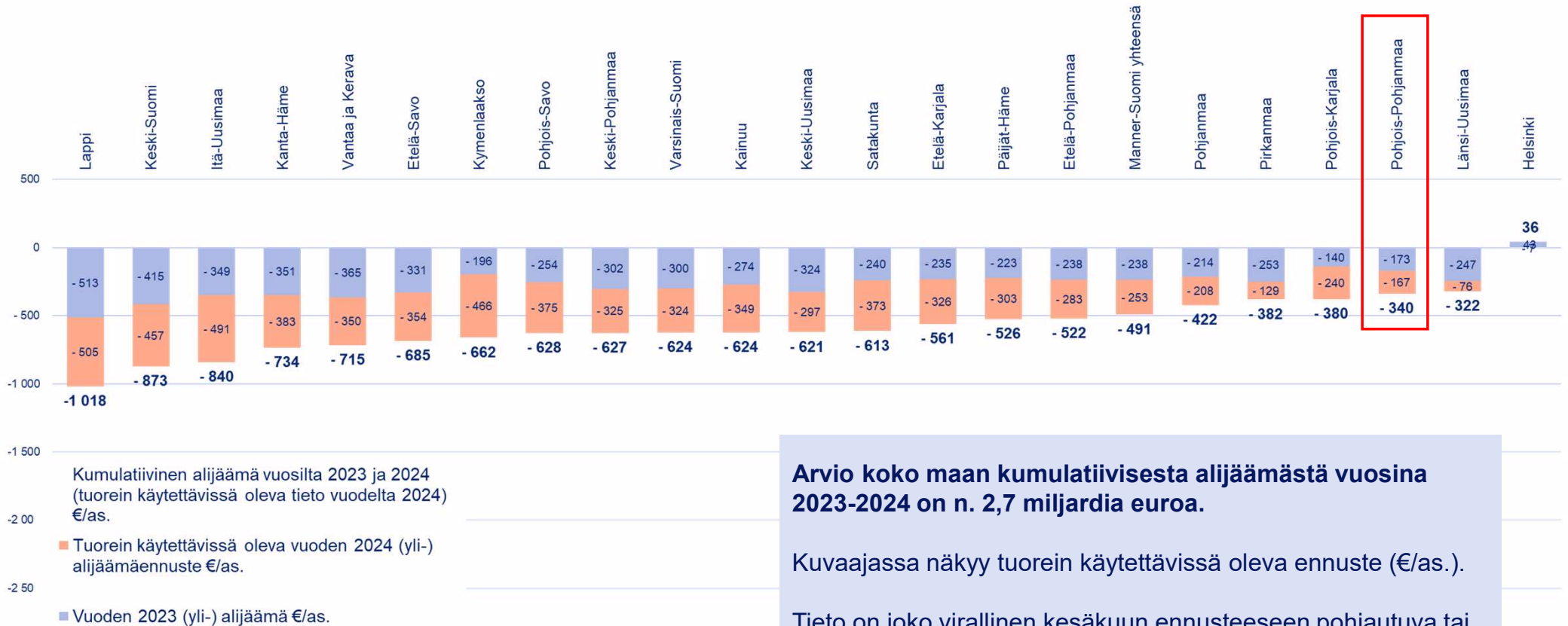

Arvio koko maan alijäämästä vuonna 2024 on n. 1,4 miljardia euroa.

Kuvaajassa näkyy tuorein käytettävissä oleva ennuste (€/as.).

Tieto on joko virallinen kesäkuun ennusteeseen pohjautuva tai epävirallinen syyskuun ennusteen perusteella saatu tieto.

Tuorein käytävissä oleva kumulatiivinen 2023-2024 ennuste, €/as.

Arvio koko maan kumulatiivisesta alijäämästä vuosina 2023-2024 on n. 2,7 miljardia euroa.

Kuvaajassa näkyy tuorein käytettävissä oleva ennuste (€/as.).

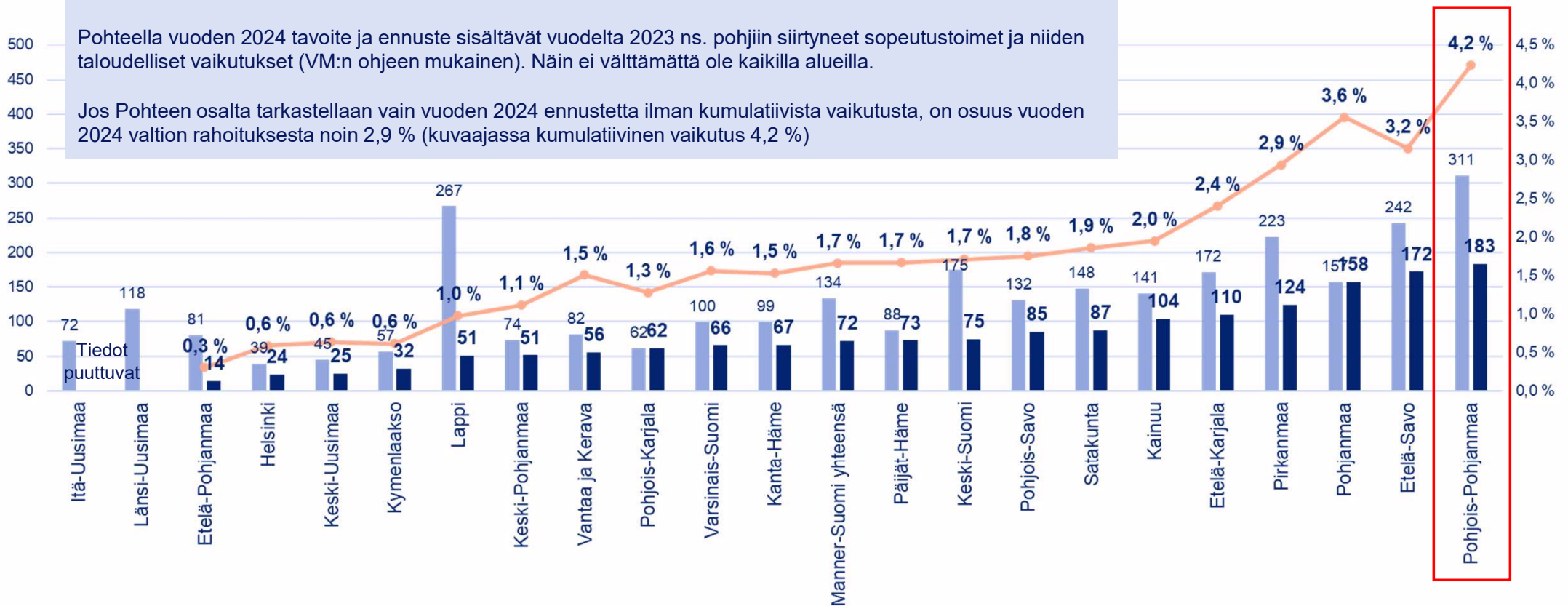
Tieto on joko virallinen kesäkuun ennusteeseen pohjautuva tai epävirallinen syyskuun ennusteen perusteella saatu tieto.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmat vuonna 2024, €/asukas: tavoite ja ennuste

HUOM: Alueiden ilmoittamissa tavoitteissa ja ennusteissa on erittäin todennäköisesti tulkintaeroja.

Pohteella vuoden 2024 tavoite ja ennuste sisältävät vuodelta 2023 ns. pohjiin siirtyneet sopeutustoimet ja niiden taloudelliset vaikutukset (VM:n ohjeen mukainen). Näin ei välttämättä ole kaikilla alueilla.

Jos Pohteen osalta tarkastellaan vain vuoden 2024 ennustetta ilman kumulatiivista vaikutusta, on osuus vuoden 2024 valtion rahoituksesta noin 2,9 % (kuvaajassa kumulatiivinen vaikutus 4,2 %)

■ Tavoite 2024 €/as. ■ Ennuste 2024 €/as. — Ennusteen osuus vuoden 2024 valtion rahoituksesta

Pohde 1-9/2024 ja vertailu edelliseen vuoteen

Vertailu vuoteen 2023

Miljoonaa euroa	Toteuma 1-9/2024	Budjetti 1-9/2024	Ylitys (+) tai alitus (-) budjettiin	Toteuman osuus budjetista (%)	Toteuma 1-9/2023	Muutos 2023-2024, €	Muutos 2023-2024, %
Toimintatuotot	247,7	260,1	-12,4	95,2%	238,2	9,6	4,0%
Myyntituotot	117,9	121,2	-3,3	97,3%	114,7	3,2	2,8%
Maksutuotot	74,4	77,4	-3,1	96,1%	67,1	7,3	10,8%
Tuet ja avustukset	38,4	45,1	-6,7	85,2%	39,1	-0,7	-1,9%
Muut toimintatuotot	14,6	14,4	0,3	101,8%	15,9	-1,3	-8,1%
Valmistus omaan käyttöön	2,4	2,1	0,4	118,4%	1,3	1,1	88,3%
Toimintakulut	-1 585,6	-1 640,2	-54,5	96,7%	-1 522,0	63,6	4,2%
Henkilöstökulut	-752,7	-778,5	-25,8	96,7%	-735,5	17,1	2,3%
Palvelujen ostot	-561,8	-576,0	-14,3	97,5%	-533,8	27,9	5,2%
<i>Asiakaspalvelujen ostot</i>	-339,3	-329,6	9,7	102,9%	-324,2	15,1	4,7%
<i>Muiden palvelujen ostot</i>	-222,4	-246,4	-24,0	90,3%	-209,6	12,8	6,1%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-127,3	-140,7	-13,5	90,4%	-121,5	5,8	4,7%
Avustukset	-53,1	-51,3	1,7	103,4%	-47,4	5,6	11,9%
Muut toimintakulut	-90,9	-93,6	-2,7	97,1%	-83,8	7,1	8,5%
Toimintakate	-1 337,9	-1 380,0	-42,1	96,9%	-1 283,9	54,0	4,2%

Henkilöstökulut ilman lomapalkkavelan muutosta

- Toimintakate on n. 42 miljoonaa eli 3,1 % alle muutetun talousarvion.
 - Loppuvuonna mm. palkkojen tasokorotukset nostavat kustannuksia.
 - Joulukuu on yksi vuoden kalleimmista kuukausista, mutta sitä on Pohteen käyttösuunnitelmassa puskuroitu noin 16 miljoonalla.
 - Kasvua vuoteen 2023 on 4,2 %.
- Tuta-toimenpiteet alkavat suunnitellusti näkyä talouden toteumassa.
 - Asiakaspalvelujen ostojen kehitys on tasaantunut.
 - Henkilöstökulujen matala toteuma liittyy osin myös henkilöstön saatavuuden haasteisiin.
 - Vuokratyövoiman käyttö on Pohteella alueista suhteessa matalinta.
- Kesäkuun tilanteessa laadittuun ennusteeseen (-90 milj.) verrattuna vuoden 2024 alijäämäennustetta pystytään pienentämään.
 - Taso tarkentuu osavuosikatsauksessa ja joulukuun 2024 valtuustossa tehtävässä talousarviomuutoksessa.

Aluehallitus 8.10.2024: talouden suunnittelukehys

Miljoonaa euroa	TP 2023	TP ENN. 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintakate (toimintakulut - toimintatuotot)	-1 758	-1 848	-1 877	-1 828	-1 937
Valtion rahoitus yhteensä	1 731	1 808	1 979	2 080	2 102
<i>Perusrahoitus Pohteelle</i>	1 731	1 808	1 871	1 959	2 037
<i>Arvio jälkikäteistarkistuksesta (VM:n 23.9. ilmoittamat luvut vuosille 2025-2027)</i>			108	120	65
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-13	-20	-22	-22
Vuosikate	-36	-53	81	230	143
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-36	-66	-84	-92
Tilikauden yli-/alijäämä	-72	-90	15	147	51
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	0	-162	-147	0	51
Toimintakatteen muutos %		5,1 %	1,6 %	-2,7 %	6,0 %

Vuoden 2027 suunnittelukehys tarkentuu Pohteen talousarviovalmistelun edetessä

Huomiona, että vuodesta 2028 alkaen valtion rahoituksen tason odotetaan heikkenevän.

Tämä edellyttää Pohteelta hallittua kustannuskehitystä ja puskurin kerryttämistä.

Aluehallitus 8.10.2024: toimialueiden raamit vuodelle 2025

Aiempien alijäämien kattamiseen varataan noin 15 miljoonaa euroa

Lisäksi huomioidaan toimialueiden väliset ns. netto-nolla-siirrot

Toimintakate, miljoonaa euroa	Ennuste TP 2024 <small>(eli muutettu TA 2024)</small>	TA 2025 raami <small>(aluehallitus 6/2024)</small>	Toimialueiden riskilista TA- neuvotteluissa: erittäin todennäköiset	Muutos raamiin <small>(aluehallitus 8.10.2024)</small>	Raami TA 2025 <small>(aluehallitus 8.10.2024)</small>	Muutos: TP enn. 2024 vs. TA 2025 raami, €	Muutos: TP enn. 2024 vs. TA 2025 raami, %	Keskimääräinen kasvu / vuosi TP 23 oikaistu vs. TA 25 raami	Kommentit
Hyvinvointialueen johtaminen	-17,4	-18,2			-18,2	0,7	4,2 %	3,7 %	
Konsernipalvelut	-354,3	-376,4	-2,0		-376,4	22,2	6,3 %	4,4 %	ICT-rahoituksen väheneminen. Vanhan ja uuden sairaalan päällekkäiset kustannukset. Oima-palvelun siirto toimialueille.
lärjestämistoiminto	-15,2	-15,8		0,4	-16,2	1,0	6,8 %	3,9 %	Keskitetty varaus asiantuntijapalveluihin.
Pelastustoimi	-30,1	-33,3			-33,3	3,1	10,4 %	7,9 %	Oma raami ja suunnittelukauden tasapaino.
Perhe- ja sosiaalipalvelut ja OYS-psykiatria	-302,5	-292,0	-19,2	14,0	-306,0	3,5	1,2 %	1,0 %	Riski, että vuoden 2024 ennuste ylittyy.
Terveys- ja sairaanhoidon palvelut	-158,9	-147,0	-15,0	14,0	-161,0	2,0	1,3 %	2,0 %	Uusi raami matalamman sopeutuksen palveluverkkoesityksen mukaan.
käihmisten palvelut	-312,3	-304,6	-0,7	4,0	-308,6	-3,7	-1,2 %	2,0 %	Huomioidaan toimialueen oma riskilista sekä aiempien vuosien raamitus.
Vammaispalvelut	-162,0	-159,1	-12,0	8,0	-167,1	5,1	3,1 %	1,5 %	Erittäin todennäköinen riski, että vuoden 2024 ennuste ylittyy selvästi.
OYS-sairaalapalvelut ja ensihoito	-365,8	-342,2	-32,3	15,0	-357,2	-8,6	-2,3 %	0,0 %	Toimialueen neuvotteluesitys +19,1 milj. henkilöstökuluihin.
Sairaanhoidolliset palvelut	-80,5	-82,2	-1,1	-1,0	-81,2	0,6	0,8 %	4,1 %	
Kuntoutuspalvelut	-48,3	-49,4	-3,7	-0,5	-48,9	0,6	1,2 %	5,1 %	
Tuloslaskelma (mm. luottotappiot)	-0,3	-2,1	-1,0	1,0	-3,1	2,7			
Pohde yhteensä	-1847,7	-1 822,2	-87,0	54,9	-1 877,1	29,4	1,6 %	2,2 %	

Skenaarioita alijäämien kattamisesta vuoteen 2026 mennessä

Muutettu talousarvio: alijäämä 2024 -90 milj.

Miljoonaa euroa	TP 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintakate (toimintakulut - toimintatuotot)	-1 758	-1 848	-1 877	-1 827
Valtion rahoitus yhteensä	1 731	1 807	1 979	2 080
Perusrahoitus Pohteelle	1 731	1 807	1 871	1 959
<i>Arvio jälkikäteistarkistuksesta</i> (VM:n 23.9. ilmoittamat tiedot)			108	120
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-13	-20	-22
Vuosikate	-36	-54	81	231
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-36	-66	-84
Tilikauden yli-/alijäämä	-72	-90	15	147
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	0	-162	-147	0
Toimintakatteen muutos %		5,1 %	1,6 %	-2,7 %

Skenaario A: alijäämä 2024 -50 milj.

Miljoonaa euroa	TP 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintakate (toimintakulut - toimintatuotot)	-1 758	-1 808	-1 877	-1 868
Valtion rahoitus yhteensä	1 731	1 807	1 979	2 080
Perusrahoitus Pohteelle	1 731	1 807	1 871	1 959
<i>Arvio jälkikäteistarkistuksesta</i> (VM:n 23.9. ilmoittamat tiedot)			108	120
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-13	-20	-22
Vuosikate	-36	-14	81	190
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-36	-66	-84
Tilikauden yli-/alijäämä	-72	-50	15	107
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	0	-122	-107	0
Toimintakatteen muutos %		2,8 %	3,8 %	-0,5 %

Skenaario B: alijäämä 2024 -60 milj.

Miljoonaa euroa	TP 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintakate (toimintakulut - toimintatuotot)	-1 758	-1 818	-1 877	-1 857
Valtion rahoitus yhteensä	1 731	1 807	1 979	2 080
Perusrahoitus Pohteelle	1 731	1 807	1 871	1 959
<i>Arvio jälkikäteistarkistuksesta</i> (VM:n 23.9. ilmoittamat tiedot)			108	120
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-13	-20	-22
Vuosikate	-36	-24	81	201
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-36	-66	-84
Tilikauden yli-/alijäämä	-72	-60	15	117
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	0	-132	-117	0
Toimintakatteen muutos %		3,4 %	3,3 %	-1,1 %

Skenaario C: alijäämä 2024 -70 milj.

Miljoonaa euroa	TP 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintakate (toimintakulut - toimintatuotot)	-1 758	-1 828	-1 877	-1 847
Valtion rahoitus yhteensä	1 731	1 807	1 979	2 080
Perusrahoitus Pohteelle	1 731	1 807	1 871	1 959
<i>Arvio jälkikäteistarkistuksesta</i> (VM:n 23.9. ilmoittamat tiedot)			108	120
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-13	-20	-22
Vuosikate	-36	-34	81	211
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-36	-66	-84
Tilikauden yli-/alijäämä	-72	-70	15	127
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	0	-142	-127	0
Toimintakatteen muutos %		4,0 %	2,7 %	-1,6 %

Kiitokset!

Ilkka Luoma

Hyvinvointialuejohtaja

ilkka.luoma@pohde.fi

TPAN

Talouspolitiikan
arviointineuvosto

Seminaari hyvinvointialueiden taloudesta

Talouspolitiikan arviointineuvosto
11/11/2024

Seminaari hyvinvointialueiden taloudesta 11.11.2024

- Klo 14.20 Paneelikeskustelu hallituksen sote-säästötoimista
 - vt. ylijohdaja **Tuulia Hakola-Uusitalo**, VATT
 - professori **Liisa Häikiö**, Tampereen yliopisto ja Talouspolitiikan arviointineuvosto
 - hyvinvointialuejohtaja **Ilkka Luoma**, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
 - Paneelin puheenjohtajana työelämäprofessori **Seija Ilmakunnas**, Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu ja Talouspolitiikan arviointineuvosto
- Keskustelua
- Klo 15.25 Seminaarin päätössanat, professori **Niku Määttänen**

Paneelikeskustelu hallituksen sote-säästötoimista

- ylijohtaja **Tuulia Hakola-Uusitalo**, VATT
- professori **Liisa Häikiö**, Tampereen yliopisto ja Talouspolitiikan arviointineuvosto
- hyvinvointialuejohtaja **Ilkka Luoma**, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Paneelin puheenjohtajana työelämäprofessori **Seija Ilmakunnas**, Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu ja Talouspolitiikan arviointineuvosto

Hallituksen sote-säästöt: Hallitusohjelman mukaiset toimet

- Hyvinvointipalveluiden kustannusten kasvua hillitään 1,4 miljardilla eurolla vuoteen 2027 mennessä ja yhteensä 3 miljardilla eurolla vuoteen 2031 mennessä
- Kokonaisuus muodostuu 2 osasta:
 - Hyvinvointialueiden omat tuottavuustoimet 900 MEUR (palvelurakenne, yhteisöllinen asuminen, kotisairaala-malli, digitaaliset palvelut, kilpailuttaminen, ...)
 - Tehtävämuutokset yhteensä 400 MEUR (hoitotakuun säilyttäminen 14 vuorokaudessa, ikääntyneiden hoivan henkilöstömitoituksen noston siirto, rahoitusmallin muutokset, sairaalaverkon muutokset, erikoissairaanhoidon asiakasmaksujen korotus, digitaaliset terveystarkastukset, lastensuojelun jälkihuollon ikärajan alennus, ...)

Hallituksen sote-säästöt: Kevään 2024 kehysriihen mukaiset lisätoimet

- Julkista taloutta vahvistetaan vähentämällä hyvinvointialueiden tehtäviä ja velvoitteita. Lisäksi asiakasmaksujen korottaminen lisää hyvinvointialueiden tuloja (vaikutukset yhteensä noin 450 MEUR)
- Keskeisiä osia:
 - Perusterveydenhuollon hoitotakuun muuttaminen 3 kuukauteen (130)
 - Iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilömitoituksen kevennys 0,6:een (45)
 - Sosiaalihuollon palveluvalikoiman rajausta (100)
 - Erikoissairaanhoidon palveluvalikoiman lisärajausta (30)
 - Vammaispalvelulaki säilyy erityislakina (60)
 - Asiakasmaksujen korotus (100)

Päätössanat

professori **Niku Määtänen**,
Talouspolitiikan arviointineuvosto ja Taloustieteellinen yhdistys

Kiitos kaikille osallistujille!

